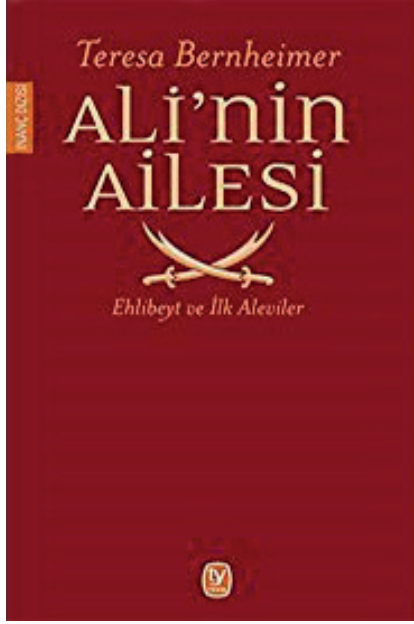

Teresa Bernheimer (2016). *Ali'nin Ailesi: Ehlibeyt ve İlk Aleviler*. I. Baskı. İstanbul: Tekin Yayınevi. ISBN: 978-9944-61-167-1, 159 Sayfa.

Saadet DAĞ*

Bu çalışmanın konusunu oluşturan mezkûr kitap, giriş ve sonuç bölümleri dâhil olmak üzere altı bölüm, kaynakça ve dizin bölümleriyle birlikte toplam otuz dokuz başlıktan müteşekkildir. Kitap, iptidai olarak Teresa Bernheimer'in 2006 yılının Ekim ayında Oxford'daki Doğu Enstitüsü'ne verdiği doktora tezinin yeniden gözden geçirilmiş halidir. Birinci bölüme geçmeden evvel, kitapta müellif ile ilgili kısa bir tanıtım yazısı yer almaktadır. İlgili yazıya binaen Bernheimer, Londra Üniversitesi Tarih bölümünde öğretim üyesi olup ekseriyetle İslâm'ın ilk dönemleri, Yakın Doğu ve Orta Doğu üzerine çalışmalar yapmaktadır. Bu bağlamda denilebilir ki Bernheimer'in

* Yüksek Lisans Öğrencisi, AHBV Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yeniçağ Tarihi Anabilim Dalı. saadet.dag.06@gmail.com.

eseri, Alevilerin Abbasi döneminden Selçuklu dönemine kadar geçirdiği yaklaşık beş yüzyılını aktarmasından ötürü ilk toplumsal tarih çalışması olarak kabul edilmektedir.

Hız. Peygamber'in kızı Hız. Fatıma'dan ve hem amcasının oğlu hem de damadı olan Hız. Ali'den devam eden soyu "Ehlibeyt" olarak isimlendirilmektedir. Ehlibeyte olan sevgi ve hürmet sonsuz olmakla birlikte, tarih boyunca soyu Ehlibeyte dayananlar da kimi zaman maddi kimi zaman da manevî birtakım imtiyazlara sahip olmuşlardır. Seyyid ve Şeriflerin vaktiyle vergilerden muaf tutulması bu bağlamda örnek verilebilir. Bu cümleden olarak kitabın giriş kısmı da İslâm dünyasında Ehlibeyte karşı duyulan sevgi ve hürmetin eşi ve benzerinin olmadığını açıklayarak başlamaktadır. Öyle ki kendilerini Müslümanların lideri olduğunu kabul etmeyen gruplar bile, onları saygı (Bernheimer, s. 11) ile anmışlardır. Burada Ehlibeyt olarak belirtilen soy esasında "Alevî" olarak bilinmektedir. Bernheimer'in kitabın bağlamı içerisinde kullandığı terminoloji dikkate değerdir. Nitekim müellif, Alevî sözcüğünü Hız. Ali'nin soyundan gelenlere işaret etmek gayesi ile kullanmıştır. Buna istinaden siyasî ya da dinî anlamda Hız. Peygamberin vârisleri ve halifeleri, onun soyundan gelen kimseler değillerdi. Ekseriyetle siyasî otorite halifede olurken, dinî liderlik âlimlerin elinde bulunmaktaydı. Müslüman toplumların liderliği vasfı ise, Hız. Ali'nin soyundan uzak tutulmaktaydı.

Müellife göre; Alevilik Şiilikten farklı olarak, Hız. Peygamberin ailesine mezhepler üstü hürmet göstermiş ve bu hürmetten aldığı destekle de karakter bulmuştur. Esasında Hız. Ali'nin soyundan gelenler hiçbir zaman homojen bir yapı gösterememişlerdir. Mesela bu soyun evlatlarının bazıları Şia'nın imamı olarak itibar görürken, bazıları da Sünni fıkıh ekolünü benimseyen âlimler olmuşlardır. Kimileri Abbasileri desteklerken, kimileri de onlardan zulüm görmüştür. Bu nedenle birçoğu zengin bir hayat yaşarken, birçoğu da oldukça yoksul bir hayat yaşamaya mecbur bırakılmıştır. Bernheimer'e göre, tüm bu farklılıklara rağmen Alevilerin tek bir ortak noktası vardı. O da İslâm'ın ilk ailesi oldukları gerçeğiydi (s. 12). Elhak müellifin ne kadar haklı olduğu günümüzde dahi Alevilerin kendi içinde ayrıştığı birtakım durumların olmasından bellidir. Kuşkusuz ki benzer durum her mezhep ve her inanca sahip olan toplumlarda görülebilmektedir. Ancak bu çalışmaya binaen mevzu bahis olan Aleviler olduğu için, burada mercek altına alınmaları da gayet tabidir. Öte yandan kitapta dikkate değer bir diğer nokta ise, "Alid" teriminin kullanılmış olmasıdır. Mezkûr terim, Hız. Peygamberin ailesi, bilhassa Hız. Fatıma'dan Hüseyinî ve Hasanîlerden devam eden soyunu kast ederek "*nisba el-Alevî*" terimin İngilizce karşılığı olarak kullanılmıştır (s. 13).

Şeriflerin Hasanîler, Seyyidlerin ise Hüseyinîler, olarak adlandırılması günümüzdeki karşılığını vermekle birlikte, müellifin kullanmayı tercih ettiği terminolojinin akademik perspektife daha uygun olduğu görülmektedir. Fatmiler tabiri ise, genellikle Hz. Peygamberin soyundan gelenler için değil de Mağrip ve Mısır'da hüküm süren hanedan için kullanılmıştır. Bernheimer, bu kullanım ile her ne kadar Hz. Peygamberin soyundan gelenleri işaret etmese bile, kullanımın kitabın ilerleyen bölümlerinde anlatılan olaylara dâhil edilen birçok ilişkiyi dışlamak anlamına geldiğini savunmaktadır. Bundan mülhem müellif pek çok kaynaktan, Hasanîler ve Hüseyinîlerin yani Seyyid ve Şeriflerin Hz. Peygamberin ailesinin en asil soyu olarak geçtiğine dikkat çekmektedir. Mamafih bugün dahi bilhassa ülkemiz sınırları içerisinde Seyyidlerin Şeriflere nazaran çoğunlukta olduğu dikkate alındığında, müellifin bu hususta yapmış olduğu tespitinde yerinde olduğu görülmektedir.

Kitapta Hz. Ali'nin diğer oğulları olan Muhammed bin el Hanefiyye, Ömer ve Abbas'ın soyundan gelenler ile Talibiler, yani Hz. Ali'nin babası Ebu Talib'in tıpkı Hz. Ali gibi diğer oğulları olan Cafer ve Akil soyundan gelenlerle birlikte, Haşimiler ve Hz. Peygamberin baba tarafından akrabalarına da ziyadesiyle yer verilmiştir. Böylece onlar da ailenin şeceresine dâhil edilmiştir. Zira müellif bu şekilde Ehlibeyt ve Hz. Ali'nin diğer koldan yani baba tarafından gelen akrabalarının ve soyunun nasıl bir ilişki içerisinde olduklarına ve nerelere dağıldıklarına dikkat çekmiştir. Bernheimer'e göre Abbasi Devrimi, Alevîler için son derece mühim bir olaydı ki Abbasiler iktidara geldiklerinde 750 yılında halifeliğin yeniden Hz. Peygamberin ailesine verilmesi yönünde bir ihtilal yapmışlardı. Binaenaleyh devrimci bir eylem olarak "*Muhammed'in ailesinden seçilmiş kişi*" sloganını, Hz. Peygamberin bütün ailesini kapsayacak şekilde tanımlanmışlardı (s. 13-15).

Terim olarak soyağacı anlamına gelen şecere, Bernheimer tarafından ayrı bir başlık altında incelenecek derecede mühim görülümüştür. Zira şecereler, Seyyidlik ve Şerifliğin de bir bakıma ispatı olacak bir mahiyette, Sünnî kesimde de olmakla birlikte özellikle Alevî kültür geleneğinde önemli bir yere sahip olmuştur. Bu bağlamda Hz. Peygamberin soyundan gelenler, ekseriyetle kendileri de Alevî ya da Talibî olan şecere uzmanları tarafından yazılan aile şecerelerine ya da yerel kayıtlarda yer alan bilgilere dayanmaktaydı (s. 27). Bernheimer, Arap şecerelerinin İslâm öncesi Arap mirasını yine İslami terimlerle kaydeden ve ilk dönem İslami tarih yazımının birer örnekleri olarak onları daha ziyade geriye bakan tarzda değerlendirmiştir. Talibi şecerelerin ise, bunun tam tersi bir şekilde ileriye baktığını ve hangi soyların devam ettiğini,

hangilerinin yerleşik olduğunu, konumlarının ne olduğunu ve nükebaya mensup olup olmadıklarını ve şecerenin doğruluğunun nasıl ispatlanacağını kendi zamanı içerisinde değerlendirmektedir. Bu bağlamda kitapta şecerelerin ekseriyetle zengin açıklamalar barındırmasa dahi kişilerin belli bir akrabalık ağı içindeki durumlarıyla ilgili yeteri kadar bilgi verdiğine işaret edilmiştir. Mesela defterler ve kayıtlar nâkib tarafından korunmakta olup (s. 39), nâkib ise; bir kavmin, kabilenin başkanı demektir. Çoğulu da nükebâdır.

Öte yandan Bernheimer’in yaptığı en önemli tespitlerden birisi de Alevî soyundan gelmenin saygınlığının yanı sıra maddi getirilerinin olduğunu belirtmesidir (s. 46). Kazuo Morimoto’ya göre; Seyyidler ve Şerifler, Müslüman toplumlar üzerinde oldukça geniş alanlara yayılmalarına rağmen, yine de özel bir statüye sahip olabilmişlerdir.¹ Bu cümleden olarak evliliklerinde de kendileri gibi Seyyidlik ve Şeriflik durumunu aramaları, son derece tabidir. Mamafih Bernheimer, bir Seyyid ya da Şerifin, kendisi gibi Seyyid ya da Şerif olan birisiyle evlenmesi ekseriyetle uygun görülen bir durum olmakla birlikte, oldukça da yaygın olduğunu söylemektedir. Bu nedenle Alevî kızlarının ister Arap olsun, ister olmasın gelenek gereği başka ailelere gelin verilmediği ve diğer Aleviler ya da Talibiler ile evlendirildiği müellifin kitabına binaen yadsınamaz bir gerçektir (s. 54).

Abbasiler döneminde de Aleviler arasında en yaygın görülen durum birinci ya da ikinci dereceden kuzenle evlenmektir. Böylece ailenin mirası bölünmemiş ve dışarıya da çıkmamış oluyordu. Bernheimer’e göre, bir Alevî kızı için kuzeniyle evlenmek bu nedenle arzulanan bir durumdur. Zira bu şekilde gelin olan kızın, bir grup yabancıların arasına katılması gerekmeyecek ve ilaveten kendi geniş akraba grubunun içerisindeki yeri de pekişecektir. Dışarıdan yapılan evlilikler ise, ilk dönemlerde diğer Kureyşlilerle ya da daha nadir de olsa diğer Arap kabilelerinin üyeleriyle yapılmaktaydı. Mesela Beni Mahzum ve Beni Abbas kabilelerinin mensuplarıyla yapılan evlilik örnekleri, Alevilerin sadece kız aldıkları ve dışarıya da sadece damat verdiklerinin en önemli göstergesidir (s. 55-58). Müellif, Alevilerin Abbasilerden de çok az kız aldıklarını, incelemiş olduğu şecerelere istinaden belirtmektedir.

Arap soy kütüklerinde olduğu gibi kayıtların baba tarafından şecerelerle tutulduğu kitapta doğrulanan bir başka husustur. Yani çocuk annenin değil, babanın

1 Morimoto, Kazuo (2004). “Toward the Formation of Sayyido–Sharifology: Questioning Accepted Fact”. *The Journal of Sophia Asian Studies*. S. 22. 2.

ailesine aittir. Bu nedenle soylar baba üzerinden ilerlemektedir. Kadınlarla ilgili bilgiler yalnızca falanca Alevinin karısı ya da kızı olarak son derece az geçmektedir (s. 59). Kadınlarla ilgili bilgilerin azalmasının en önemli sebebini Bernheimer, eleştirel bir bakış açısıyla Abbasilerin otoriteyi meşru kılarken, kadını her daim arka plana atmaları ve önemsememelerinden kaynaklandığını açıklamaktadır. Elhak şecerelerin o dönemde Abbasi tarih yazıcılığının ürünleri olduğu (s. 61) ve bu devletin tarih yazım geleneğine göre şekillendiği dikkate alındığında, müellifin de yapmış olduğu eleştirinin kaçınılmaz olduğu dikkate değerdir.

Kitapta ayrı bir başlık altında ve son derece teferruatlı örneklerle incelenen bir diğer konusu ise nikabadır ki nikabanın Alevî ailesinin başı yani aile reisi demek olduğuna bundan akdem yer verilmişti. Nikabaların ortaya çıkması, Bernheimer'e göre, Hz. Peygamberin akrabalarının soylarından dolayı özel muamele görmeyi hak etmelerinin açık bir göstergesidir. Her ne kadar nakipler bir yönetici tarafından atansa da "nikaba" resmi bir devlet memurluğu gibi değildi. Nakibin otoritesi ve sorumlulukları yere ve zamana göre değişkenlik gösteren bir durumdu. Zira onlar, resmi olarak atanmıyorlardı. Bir nakibin yereldeki ve diğer Aleviler arasındaki statüsü, görevinde ne kadar süre kalacağını belirlemede yeterliydi. Erken dönemdeki nükebanın genelde şecere uzmanlarının kendileri olduğu söylenirken, soyların gözetim ve denetimi de onların aslı görevleri olmaya devam etmiştir (s. 79-91). İptidai olarak Ensab nakibleri'nin Talibîlerle Abbasî ailelerinin şecerelerini ayrı tuttıkları görülmekte, ilaveten Talibîlere nezaret ve defterlerini tutan nakibe Nakibü't-Talibiyyin denildiği bilinmektedir. Bu cümleden olarak Abbasîlerinkine de Nakibü'l-Abbasîyyin denildiği, ancak badehu bu iki ensab nakibliğinin birleştirildiği de kaynaklar mucibince doğrulanmaktadır.

Nükeba, babadan oğula geçtiğinde ekseriyetle yaşça en büyük olan erkek çocuğun hakkı olarak görülmekteydi. Tabi ki bunun dışında bazı istisnalar da vardır. Bu gibi durumlarda yeni nakip ya yerel grupların desteğini almıştır, ya yöneticilerle arası çok iyidir. Bu da bir bakıma nakibin, yerel seçkin Alevîlerle arasındaki ilişkiye bağlıdır. Zira mezkûr seçkin Alevîlerin desteği kadı, hatip ya da reis seçimlerinde olduğu gibi, nakibin kim olacağı konusunda da oldukça mühimdi. Bunun yanı sıra nakipler maaş dağıtan kimseler değillerdi, ancak maaş listelerini ellerinde tutan önemli görevlilerdi. Malî konuların dışında toplumsal konular üzerinde de denetim sağlayan nakipler vardı. Hatta kadılık dahi yapan nükebaların varlığı dahi bilinmekteydi. Her ne kadar birer memur olmasalar da Hz. Fâtıma ile Hz. Ali'nin soyundan gelen Seyyid ve

Şeriflerin meseleleriyle ilgilenmek üzere devlet tarafından tayin edilen memura da nakip denilmiştir. Nakibin sorumluluklarını şecere, para ve sosyal denetim olarak sınıflandıran Bernheimer, kaynaklarda nakiplikten daha ziyade şecere iddialarının doğruluğunu belirlemek konusundaki ilgisi ile bahsedildiğini belirtmektedir (s. 92-93).

Kitabın alanında ilk olması ve bu nedenle de ilk toplumsal tarih çalışması olarak kabul edilmesinin en önemli sebeplerinden birisi kuşkusuz ki alanındaki ve dönemindeki diğer çalışmalara nazaran bilgileri hem teferruat halinde hem de özet olarak okuyucuyla buluşturmayı başarmış olmasıdır. Ezcümle Alevileri, yerel seçkin sınıf olarak ayrı bir başlık altında incelemesi bile bu anlamda son derece mühimdir. Otorite ya da statü talebine sahip çok sayıda Alevî olmayan ailenin aksine, Alevîler ekseriyetle resmî görevlerde bulunmamışlardır. Bunun tek istisnası hiç kuşkusuz nükeba, yani Alevî ya da Talibî ailelerin reisliğidir (ki bu bir seçkinlik belirtisidir). Müellif'e göre, birçok Alevî dindarlıkları ya da ilimleri hasebiyle şecerelerde ya da diğer kaynaklarda yüceltilmiş olsa da hukuk mekteplerinin biyografik dökümlerinde sadece birkaç tanesi yer almaktadır. Bundan mühlhem o dönemde Peygamber soyundan gelmek, zenginlik ve ilim sahibi olmak gibi farklı seçkinlik saiklerini birleştiren iki önemli Alevî ailesi vardır. Bunlar, El-Zubara ve El-Botani aileleridir. Bu bağlamda Orta Çağ İslâmı'nın en önemli şehirlerinden birisi olan Nişabur da Alevîlerin çoğunlukta olması bakımından oldukça mühim bir kenttir (s. 105-108).

Bernheimer, kitabın bu bölümünü kendi içerisinde Nişabur'daki Aleviler ve ilim adı altında iki ayrı başlığa ayırmıştır. Nişabur'a ilk Alevinin ne zaman yerleştiği kaynaklar mucibince tam olarak bilinmemektedir. Yahya bin Zeyd'in babasının Kûfe'de 739'daki isyanda yenilgiye uğramasının akabinde Doğu'ya göç ederken bu şehirden geçtiği ve Ali el-Rıza'nın bir süre için bu şehirde kaldığı iddia edilmektedir. Müellif zaten bu iddia üzerinden yola çıkmakta ve eserinde ilgili varsayımları örnekler ile açıklamaktadır. Ancak Bernheimer'in verdiği bilgilerde bunlara, şehirdeki yerleşik Alevîlerin de eşlik edip etmediği henüz kesin olarak bilinmemektedir. Nitekim müellif, sonuca ulaştığı ve kendi nazarında netliğe kavuşmuş olan bilgileri, topladığı veriler dâhilinde kalemine yansıtmıştır. Bu nedenle mezkûr konunun henüz netliğe kavuşmamış olduğunu vurgulaması, esasında Bernheimer'in dikkat çekmek istediği özel bir ayrıntıdır. Zira tarihi süreç içerisinde her an yeni belge ve kaynakların ortaya çıkabileceği ve bu bağlamda pek çok soru işaretinin de aydınlanabileceği malum olup, konunun şimdilik netlik kazanmadığı önemli bir ipucudur. Bunun yanı sıra denilebilir ki Alevîler, ekseriyetle dokuzuncu yüzyılın ortasından sonra onay görmüşlerdir.

Bernheimer'e göre, Ebu Cafer Ahmed bin Muhammed el-Zubaranın, Nişabur'a ilk yerleşen kişilerden birisi olma ihtimali hayli yüksektir. Çok sayıda hapis cezasına rağmen onuncu yüzyılın başlarında Nişabur, ciddi anlamda Alevî nüfusuna sahipti (s. 108-119). Her ne kadar bazı şehirlerin tarihlerinde Alevîlere dair bilgi ve belgeler bulunsa bile isyan eden, yöneten ve hapse atılarak türlü işkencelere maruz kalanlar göz önüne alındığında, aslında Alevîlerin sayısını kesin olarak söylemek pek mümkün gibi görünmemektedir.

Alevilerin daha doğrusu yerel seçkin sınıf olarak bilinen Alevilerin ilime olan bakış açıları da yine Bernheimer'in uygun gördüğü şekilde birtakım örneklerle ayrı bir başlık altında incelenmiştir. Ezcümle El-Zubara ve El-Botani aileleri gibi. Esasında Hz. Peygamberin soyu, Orta Çağ'daki anlamıyla Seyyid ve Şerifin ortaya çıkışıyla temsil edilme imkânı bulmuştur. Hem Botanîler hem de Zubaralar, Orta Çağ Müslüman toplumunda gücün ve itibarın anahtarı olan ilimle donanmışlar ve devrin bilinen hadis âlimleriyle çalışmışlardır. Bernheimer bunların genelde Şafî olduklarını, ancak aralarında Hanefiler hatta Hanbelilerin de olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle hocalarının çoğunun da Şii sayılmayan otoritelerden olduklarına dikkat çekmiştir. Orta Çağ'daki Şerif siyasi talebi olmayan, genelde Şii bile olmayan ancak Hz. Peygamber soyundan gelmeyi kendileri için bir statü unvanına dönüştürmeyi başarmış olan kimselerdir. Hem Botanîler hem de Zubaralar bu türden Orta Çağ Şerifleri olarak bilinmektedir. Bu her iki ailede sahip oldukları zenginlikleri, zekice evlilikleri ve ilim alanındaki bağlantıları ile İslâm âleminin doğusundaki seçkinler arasında yer almışlardır (s. 120-124). Müellif burada ilgili dönemin maddi ve manevi anlamda zirvesini yaşayan iki aileyi örnek vermiştir. Bunların ilime verdikleri önem, daha ziyade tasavvuf ağırlıklı kitap örnekleri üzerinden anlatılmaya çalışılsa da günümüzdeki Alevilerin Hz. Ali'yi ilmin kapısı olarak tanımlamaları belki de bu ailelerden kalan manevi bir miras olabilir. Bu husus daha teferruatlı bir araştırmaya gerek duymakla birlikte müellifin eserinde, Alevî ailelerin Şafii hocalarının isimlerini zikretmiş olması da hayli dikkat çekici bir detaydır. Netice olarak bir seçkinlik göstergesi mahiyetinde nakiplik incelendiğinde, bunun ne kadar resmi bir görev olup olmadığı Bernheimer'e göre oldukça tartışmalıdır.

Hz. Ali'nin soyundan gelenler İslâm âlemi içerisinde her daim özel bir ilgiyle karşılanmışlardır. Bilahare gittikçe genişleyen şecerelerin içinde, soyları farklı isimlerle anılmaya başlamışsa da Ehlibeyte gösterilen ihtimam asla azalmamıştır. Alevîler ünlü Sünnî ve Şii âlimlerden dersler almışlar ve müellife göre ancak bu şekilde farklı

toplumlar arasında hareket etme imkânı bulmuşlardır. İslâmiyet'te yenilik fikrinin Hz. Peygamber soyu üzerinden merkeze oturması ise, Alevilerin özel çabalarıyla gerçekleşmiştir. Hz. Ali'nin soyu, Hz. Davud'un soyu gibi kişiyi kendiliğinden yönetim makamına çıkarmamış, ancak siyasî ve dinî güç talebini desteklemeye yardımcı olmuştur. Bernheimer' e göre, şecereler ailenin kollarını kaydetmek, kimin bu kollardan geldiğini ve kimin toplumsal, ekonomik ve dinî ayrıcalıklar talebinde bulunabileceğini kanıtlamak amacı ile kaleme alınmıştır. Öte yandan önemli İslâm mezheplerinin kurucuları olan İdrisîler, Fatımîler, bugünkü Fas ve Ürdün Kralları, Ayetullah Humeynî ve Ağa Han, Peygamberin soyundan geldiklerini söylemişlerdir. Bu durum isyan etse de etmese de devleti yönetse de yönetmese de zengin de olsa fakir de olsa, kendini ister Şii olarak tanımlasın, ister Sünni, ya Ortadoğu'ya ya da başka bölgeye yerleşmiş olsun hiç fark etmeksizin binlerce Alevî'ye toplumsal ayrıcalık sağlamıştır. Yapılan bu tespitler neticesinde müellif, Alevilerin İslâmiyet'in ilk ailesi yani Ehlibeyt olduğunu belirtmektedir. Keza müellife göre, ne İslâm tarihinde ne de herhangi bir medeniyetin tarihinde, tarihçilere bu kadar iz bırakan başka hiçbir aile olmamıştır (s. 125-129).

Teresa Bernheimer tarafından kaleme alınan eserin dili, akademik açıdan güçlü olmakla birlikte okuyucu kitlesi olarak daha ziyade akademik terimlere hâkim olanlara hitap etmektedir. Bazı terimlerin Arapçadan orijinal hali ile kullanılması ve bazılarının da İngilizcedeki kullanımının verilmesi, okumayı bu bağlamda biraz güçleştirmektedir. Ancak bunun bir tez olduğu göz önüne alındığında bu durumun kaçınılmaz olması da son derece doğaldır. Müellif gerçek bir tarihçi olarak konusuna binaen şecereleri incelemiş ve belgeler üzerinden vardığı neticelerle konuşmuştur. Kuşkusuz ki bu durum eserine olan güveni daha da artırmaktadır. Ayrıca bu alanda birçok önemli çalışmaya imza atan Kazuo Morimoto'dan bizatihi aldığı bilgileri de kullanması ve onun çalışmalarına yer yer atıflar yapması, çalışmayı destekler mahiyette olmuştur. Bu kitap çeviri bir eser olup, çevirisi ise tamamen kolektiftir. Filhakika başlangıçta her ne kadar tasavvuf alanına yönelik bir kitap izlenimini verse de kullanılan belgelerin başarılı bir şekilde değerlendirilmiş olması, eserin tarih alanına ciddi bir kazanım olduğunun en açık göstergesidir ki mukaddema belirtildiği üzere, kendi alanında ilk toplumsal tarih çalışması olarak bilgi zenginliğini korumaktadır.